

Strategi för arbetet med nationella minoriteter och minoritetsspråk

Antagen av kommunstyrelsen

Antagen av: Kommunstyrelsen 2014-11-04, § 170	Dokumentnamn: Strategi för arbetet med nationella minoriteter och minoritetsspråk	Ärendebeteckning: Kst/2014:425, Antagande av styrdokument för Örnskölds- viks kommuns arbete med nationella minoriteter
Dokumentägare: Stabschef, klf	Dokumentansvarig: Utredare, stab klf	Publiceras: Örnkom www.ornskoldsvik.se
Ersätter dokument: -	Revideras: -	Utvärderas: -
Relaterat dokument: Policy för arbetet med nationella minoriteter och minoritetsspråk		



Innehåll

1. Syfte

1.1 Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.....	2
1.1.1 Grundskyddet.....	2
1.1.2 Det förstärkta skyddet.....	3

2. Strategi

2.1 Information	4
2.2 Främjande och synliggörande av språk och kultur	5
2.3 Samråd och inflytande	6
2.4 Service och myndighetsbemötande	6



1. Syfte

Denna strategi har till syfte att vara ett stöd i arbetet med att stärka de nationella minoriteternas inflytande och för att skydda och främja användandet av minoritetsspråken i Örnsköldsviks kommun. Strategin är ett komplement till policyn om arbetet med nationella minoriteter och minoritetsspråk. Denna strategi gäller i tillämpliga delar för samtliga helägda bolag, nämnder och styrelser inom Örnsköldsviks kommun.

Det övergripande ansvaret för arbetet med nationella minoriteter och minoritetsspråk har kommunstyrelsen. Den beslutar om denna strategi som sedan ska gälla för samtliga förvaltningar.

1.1 Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk

2010 trädde en ny lag i kraft med syfte att stärka minoriteternas inflytande och ge det allmänna ett särskilt ansvar för att skydda och främja användningen av minoritetsspråken. I lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (SFS 2009:724) ges rättigheter och skydd för de nationella minoriteterna sverigefinnar, tornedalingar, samer, romer och judar och deras minoritetsspråk finska, meänkieli, samiska, romani chib och jiddisch. Gemensamt för samtliga minoriteter är att de har en uttalad samhörighet och en språklig, religiös, traditionell och/eller kulturell tillhörighet. Varje individ avgör själv om hon eller han vill tillhöra en nationell minoritet. Tillhörigheten baseras därför inte bara på etnisk förankring, utan också på en individuell självidentifikation.¹

I lagens inledande paragrafer finns ett grundskydd som gäller för samtliga fem minoriteter och ska tillämpas av alla förvaltningsmyndigheter² i Sverige.

1.1.1 Grundskyddet

- Förvaltningsmyndigheter ska när det behövs på lämpligt sätt informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter enligt minoritetslagen (3 § lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk, ML).
- Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken (4 § ML, även 8§ språklagen).
- Det allmänna ska främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige (4 § ML).
- Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt (4 § ML).

¹ Prop 2008/09:154 s 14

² Med förvaltningsmyndighet avses organ som ingår som självständiga enheter på olika nivåer i den statliga eller kommunala förvaltningsorganisationen. SOU 2010:29. En ny förvaltningslag. Betänkande av förvaltningslagsutredningen, s 113.



- Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor (5 § ML)

Förutom grundskyddet innehåller minoritetslagen bestämmelser om ett förstärkt skydd för samiska, finska och meänkieli. Det innebär att kommuner kan sedan 2010 ansöka om att ingå i ett förvaltningsområde för något eller några av dessa språk. Då får just den minoriteten ytterligare rättigheter. Även utanför förvaltningsområdena gäller ett förstärkt skydd för samiska, finska och meänkieli. Bland annat har enskild rätt att få använda dessa språk vid myndighetskontakter, förutsatt att språkkunnig personal finns att tillgå.

Nedanstående paragrafer gäller kommuner utanför ett förvaltningsområde.

1.1.2 Det förstärkta skyddet

- Utanför ett förvaltningsområde har enskilda rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket. (9§ ML)
- Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.(11§ML)
- En kommun i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller delar av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska. Detsamma gäller kommuner utanför ett förvaltningsområde, om kommunen har tillgång till personal som är kunnig i språket. (18§ ML)

Förutom lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk, finns det också bestämmelser om att de nationella minoriteterna ska ges möjlighet till modersmålsundervisning. Enligt 10 kap. 7§ och 8 kap. 10§ skollagen (SFS 2010:800) ska skolan och förskolan erbjuda modersmålsundervisning i de nationella minoritetsspråken. Även om eleven inte har språket som dagligt umgängesspråk och även om det är färre än fem sökande, ska kommunen erbjuda modersmålsundervisning i minoritetsspråken om lämplig lärare finns. Ett tidigare krav om att eleven ska ha grundläggande kunskaper i språket för att vara berättigad till modersmålsundervisning kommer att tas bort. Ändringen beräknas träda ikraft 1 juli 2015.³

³ Nationella minoriteters rättigheter: En handbok för kommuner, landsting och regioner s. 50

2. Strategi

2.1 Information

Enligt minoritetslagen ska förvaltningsmyndigheter informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter enligt lagen. Informationen kan ges på svenska och minoritetsspråk. För att hävda sina rättigheter måste den enskilde veta vilka de är. Det är viktigt att kommunen informerar personal om minoriteternas rättigheter och att de är insatta när de informerar allmänheten om gällande regler. Intranätet Örnskom och mindre utbildningar är tänkbara sätt att nå ut med den informationen.

Kommunens hemsida är en bra kanal att nå ut med information. Alla har dock inte internet, och speciellt bland den äldre befolkningen kan det vara svårt att nå ut med information den vägen. Ett sätt att nå ut till de som inte har internet, är att producera tryckt informationsmaterial i form av en broschyr eller ett informationsblad som kan finnas tillgängligt på biblioteket, äldreboenden och kommunens reception. Denna information kan med fördel översättas till alla fem minoritetsspråk.

Informationen ska också ges om rätten till modersmålsundervisning i minoritetsspråken. Även här kan informationen ges via hemsida och tryckt material på skolor och förskolor. Information om modersmålsundervisning och rättigheter bör kopplas ihop för en samlad bild.

Mål med informationsinsatser:

- Kommunens personal ska vara informerad om gällande lagstiftning och arbetet med de nationella minoriteterna.
- Information om nationella minoriteter och deras rättigheter ska finnas tillgänglig både på internet och i andra kanaler.
- Skolan ska informera om rätten till modersmålsundervisning i minoritetsspråken till föräldrarna.

2.2 Främjande och synliggörande av språk och kultur

Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda minoritetsspråken och främja användningen av dem. Dessutom ska minoriteterna ges möjlighet att utveckla sin kultur. Barnens kulturella utveckling ska särskilt främjas.

Begreppet kultur innefattar också språket. Med det allmänna avses offentlig verksamhet som utövas genom staten, kommunerna eller landstingen. Att främja avser att genom aktiva åtgärder och handlingar stödja språkets och kulturens fortlevnad.⁴

⁴ Prop 2008/09: 158 s 127f



Ett sätt att främja användningen av minoritetsspråken är att ge möjligheter att kunna läsa litteratur och tidningar på finska, samiska, meänkieli, romani chib eller jiddisch. Kulturella evenemang av olika slag kan synliggöra minoritetsspråken. Eftersom barnens utveckling av språk och kultur särskilt ska främjas kan en del evenemang vara riktade just till barn. Modersmålsundervisning är ett annat sätt att främja barnens utveckling av kultur och minoritetsspråk. Att barn får lära sig minoritetsspråket är en viktig del i att utveckla och hålla språket levande. Några av de aktiviteter som kan genomföras, bör vara särskilt anpassade för barn, till exempel sagostunder på minoritetsspråken eller barnteater. Att kunna erbjuda litteratur, film eller musik på minoritetsspråken är ett bra sätt att synliggöra och stimulera språkanvändningen. I Örnsköldsvik har stadsbiblioteket en samverkan med samiska föreningen och finska föreningen. Föreningarna gör arrangemang och biblioteket står för lokal och marknadsföring. Idag finns det litteratur på finska, samiska och lite på romani chib.

Mål med språk- och kulturinsatser:

- Litteratur och tidningar på minoritetsspråk för barn och vuxna ska finnas tillgängligt på biblioteken.
- I samråd med representanter för minoriteterna ska kommunen anordna kulturella aktiviteter på minoritetsspråken för barn och vuxna.
- Kommunen ska erbjuda modersmålsundervisning på minoritetsspråken.

2.3 Samråd och inflytande

Syftet med minoritetslagen är bland annat att stärka minoriteternas rätt till inflytande i frågor som berör dem. I förarbetena nämns samrådsmöten och kartläggningar av önskemål och behov som sätt att ge minoriteterna inflytande.⁵ Örnsköldsviks kommun ska därför utforma en samrådsgrupp med politiker och representanter för de minoritetsföreningar som finns i kommunen.

Öppna samråd är ett sätt att involvera allmänheten mer och få in deras synpunkter. Att ha en mailadress eller brevlåda där förslag kan lämnas till samrådsgruppen, är ett bra komplement och ökar inflytandet för minoriteterna.

Mål med samrådsinsatser:

- Kommunen ska skapa en särskild samrådsgrupp med politiker och representanter för minoritetsföreningarna.
- Samrådsgruppen träffas regelbundet 1-2 ggr per år.
- Samrådsgruppen ska bjuda in till öppna samråd med respektive minoritet

⁵ Prop 2008/09: 158 s 71



2.4 Service och myndighetsbemötande

För minoritetsspråken finska, samiska och meänkieli gäller förutom grundskyddet ett förstärkt skydd. Om språkkunnig personal finns tillgänglig ska den enskilde kunna använda sig av något av dessa språk vid kontakt med myndigheten i ärenden där han eller hon är part. Dessutom har minoriteterna som talar dessa språk en särskild rätt att kunna få hela eller delar av äldreomsorgen på minoritetsspråket, men det är förutsatt att kommunen har språkkunnig personal. Förvaltningsmyndigheterna är också skyldiga att verka för tillgång på sådan personal.

Mål med service och myndighetsbemötande:

- Kommunen ska så långt som möjligt kunna ge muntlig eller skriftlig kommunikation på finska, samiska eller meänkieli, om behovet finns.
- Kommunen ska uppmuntra personal som har möjlighet, att använda sina kunskaper i de nationella minoritetsspråken.
- Vid rekrytering ska kommunen, där det anses vara relevant, fråga efter kunskaper i minoritetsspråk.